

1

Λογιστική:

Η Γλώσσα των Επιχειρήσεων

Λογιστική είναι η επιστήμη που αναλύει, ταξινομεί και καταγράφει τις οικονομικές πράξεις των επιχειρήσεων με τρόπο ώστε να είναι δυνατή η ανάκληση στη μνήμη, η αντίληψη και ο έλεγχος των πληροφοριών. (Μ. Λεοντάρη, Γεν. Λογιστική).

Από τον παραπάνω ορισμό προκύπτουν τα ακόλουθα:

- α) Η λογιστική δεν καταγράφει απλώς τα γεγονότα της επιχείρησης που έχουν οικονομική σημασία, αλλά ταυτόχρονα αναλύει, ταξινομεί, συσχετίζει, συγκεντρώνει και παρουσιάζει αυτά τα γεγονότα με τρόπο που να βοηθάει τη λειτουργία άλλων υπηρεσιών, όπως της κοστολόγησης, της στατιστικής κ.λπ.
- β) Με τη βοήθεια της λογιστικής λειτουργίας, η πληροφόρηση σχετικά με την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης είναι άμεση και συνεχής.
- γ) Η επιστήμη της λογιστικής (θεωρία) παρακολουθείται στενά από την ανάπτυξη και μιας παράλληλης τεχνικής. Αυτό γίνεται πιο εμφανές με τη χρήση των Η/Υ. Γι' αυτό η λογιστική επιστήμη συνοδεύεται πάντα από πολλά και ποικίλα παραδείγματα, για τη σωστή εμπέδωσή της.

Κατά μια άλλη έννοια, λέγοντας λογιστική εννοούμε την "τέχνη" της ερμηνείας, της μέτρησης και της κυκλοφορίας των αποτελεσμάτων των οικονομικών δραστηριοτήτων.

Η λογιστική έχει συχνά ονομασθεί "η γλώσσα των επιχειρήσεων".

Οι όροι ενεργητικό, παθητικό, καθαρά κέρδη, κεφάλαιο κίνησης και κέρδη ανά μετοχή αποτελούν μερικά παραδείγματα των τεχνικών λογιστικών όρων οι οποίοι χρησιμοποιούνται ευρύτατα σε όλο τον επιχειρηματικό κόσμο.

Κάθε επενδυτής, διευθυντής ή στέλεχος των επιχειρήσεων έχει ανάγκη να γνωρίζει επακριβώς τη σημασία των λογιστικών όρων για να συμμετέχει και να επικοινωνεί με ακρίβεια μέσα στην επιχειρηματική κοινότητα. Πώς ένας επιχειρηματίας (ή ένα στέλεχος) ξέρει πότε η επιχείρησή του είναι κερδοφόρα ή ζημιογόνα; Πώς ξέρει κατά πόσο είναι φερέγγυα ή όχι και κατά πόσο θα είναι φερέγγυα, ας πούμε σε ένα μήνα από τώρα; Η απάντηση και στα δύο ερωτήματα με μία λέξη είναι **λογιστική**. Η λογιστική δεν είναι μόνο η διαδικασία μέσω της ο-

ποιίας μετρίεται η αποδοτικότητα και η φερεγγυότητα της επιχείρησης, αλλά παρέχει πληροφορίες που αποτελούν τη βάση για να ληφθούν αποφάσεις που θα κάνουν τη διοίκηση να οδηγήσει την επιχείρηση στα επιθυμητά επίπεδα επιτυχίας. Τα στελέχη πρέπει να κάνουν τη σωστή επιλογή στο πλήθος των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν. Στις περισσότερες περιπτώσεις η πιθανότητα να πάρουν μια σωστή απόφαση στηρίζεται στην ποσότητα και την αξιοπιστία των πληροφοριών που έχουν γύρω από τις διάφορες επιλογές.

Οι πληροφορίες που προέρχονται από τα λογιστικά στοιχεία ή που δημιουργούνται από ειδική ανάλυση των λογιστικών στοιχείων, αποτελούν τη βάση πάνω στην οποία θα στηριχθούν οι περισσότερες επιχειρηματικές αποφάσεις, όπως π.χ.:

- α) Πώς πρέπει η επιχείρηση να τιμολογήσει τα προϊόντα της;
- β) Όταν αυξηθεί η παραγωγή, πώς θα επηρεασθεί το κόστος παραγωγής;
- γ) Είναι αναγκαίος ο τραπεζικός δανεισμός;
- δ) Πόσο θα αυξηθεί το κόστος εάν γίνει μια ομαδική ασφάλεια στους εργαζόμενους;
- ε) Είναι προτιμότερο να παράγουμε το προϊόν Α ή Β;
- στ) Θα έπρεπε να παράγουμε ή να αγοράσουμε από προμηθευτή ένα συγκεκριμένο εξάρτημα;
- ζ) Πρέπει να επενδυθούν κεφάλαια σε νέο εξοπλισμό;

Όλα αυτά τα παραδείγματα αποφάσεων θα πρέπει να στηριχθούν, εν μέρει τουλάχιστον, σε λογιστικές πληροφορίες.

Η χρήση των λογιστικών πληροφοριών δεν περιορίζεται όμως μόνο στον κόσμο των επιχειρήσεων. Το κάθε άτομο σε διάφορες περιπτώσεις, χρειάζεται να συγκεντρώσει λογιστικές πληροφορίες, όπως για να υποβάλει τη φορολογική του δήλωση, να συνάψει ένα δάνειο, να βγάλει μια πιστωτική κάρτα, να υποβάλει τα χαρτιά του για υποτροφία κ.λπ. Επίσης, η τοπική αυτοδιοίκηση, τα νοσοκομεία, τα ιδρύματα, τα πανεπιστήμια κ.λπ. χρησιμοποιούν λογιστικές πληροφορίες προκειμένου να διαχειρίζονται τα έσοδά τους και να ελέγχουν τις υπηρεσίες τους.

1.1. Σκοπός και διακρίσεις της Λογιστικής

Ο βασικός σκοπός της λογιστικής είναι να εφοδιάσει τα στελέχη των επιχειρήσεων με πληροφορίες που είναι απαραίτητες και χρήσιμες στη λήψη οικονομικών αποφάσεων. Επειδή υπάρχουν διάφορα είδη οικονομικών αποφάσεων, υπάρχουν

και διάφοροι τύποι λογιστικών πληροφοριών. Οι όροι χρηματοοικονομική λογιστική, διοικητική λογιστική, φορολογική λογιστική περιγράφουν τους τύπους των λογιστικών πληροφοριών που κυρίως χρησιμοποιούνται από την επιχειρηματική κοινότητα:

- α) **Χρηματοοικονομική λογιστική.** Αυτή αναφέρεται σε ένα σύνολο πληροφοριών που περιγράφουν τις πηγές προέλευσης των περιουσιακών στοιχείων, τις υποχρεώσεις και τις δραστηριότητες μιας οικονομικής μονάδας (μιας επιχείρησης ή ενός φυσικού προσώπου). Οι λογιστές χρησιμοποιούν τον όρο **χρηματοοικονομική κατάσταση** για να περιγράψουν τις πηγές προέλευσης των περιουσιακών στοιχείων και τις υποχρεώσεις μιας οικονομικής μονάδας ανά πάσα στιγμή, και τον όρο **λειτουργικό αποτέλεσμα** για να περιγράψουν τις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες της κατά τη διάρκεια μιας περιόδου. Η χρηματοοικονομική λογιστική είναι σχεδιασμένη, κυρίως, να βοηθάει τους **επενδυτές** και τους **πιστωτές** να αποφασίζουν σωστά για την τοποθέτηση των κεφαλαίων τους.

Επίσης, πολλοί άλλοι κάνουν χρήση των πληροφοριών της χρηματοοικονομικής λογιστικής, όπως οι διαβιβαστές και οι εργαζόμενοι σε μια επιχείρηση καθημερινά χρειάζεται να έχουν πληροφορίες π.χ. για το ποσό των διαθέσιμων της, την ποιότητα και την αξία των αποθεμάτων τους, το ύψος του Φόρου Προτιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α), το ύψος των υποχρεώσεων στους πιστωτές τους. Επίσης, οι ίδιες λογιστικές πληροφορίες χρησιμεύουν για την προετοιμασία και σύνταξη των φορολογικών δηλώσεων.

Επειδή, λοιπόν, έχουν τόσο ευρεία χρήση οι χρηματοοικονομικές πληροφορίες, γι' αυτό και η αντίστοιχη λογιστική πολλές φορές ονομάζεται **γενική λογιστική**.

Σ' αυτό το βιβλίο, εισάγουμε τους σπουδαστές στις βασικές αρχές της χρηματοοικονομικής λογιστικής με έμφαση στη διαδικασία παραγωγής των **οικονομικών καταστάσεων** χάριν του δημοσίου, των επενδυτών και των πιστωτών, αλλά και στην τυποποίηση των χρηματοοικονομικών πληροφοριών που είναι χρήσιμες στη διοίκηση και τους εργαζόμενους μιας επιχείρησης.

- β) **Διοικητική λογιστική.** Περιλαμβάνει την ανάπτυξη και ερμηνεία των λογιστικών πληροφοριών και αποσκοπεί, κυρίως, στη βοήθεια της επιχειρηματικής ηγεσίας να διοικήσει την επιχείρηση. Η διοίκηση χρησιμοποιεί αυτές τις πληροφορίες π.χ. για να αξιολογήσει τα διάφορα τμήματα και εργαζόμενους, να αποφασίσει ποια προϊόντα θα παραχθούν και γενικά να αντιμετωπίσει κάθε είδους διοικητικό πρόβλημα.

Το μεγαλύτερο μέρος των πληροφοριών της διοικητικής λογιστικής

στη βάση τους είναι χρηματοοικονομικές αλλά τυποποιούνται έτσι που υποστηρίζουν άμεσα τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων. Όμως, οι πληροφορίες της διοικητικής λογιστικής συχνά περιλαμβάνουν και παράγοντες άλλους, όπως, την πολιτική, τις περιβαλλοντικές επιδράσεις, το προφίλ της επιχείρησης, την παραγωγικότητα των εργαζομένων.

Η χρήση των Η/Υ επιτρέπει στις μεγάλες εταιρίες να διατηρούν ολοκληρωμένα πληροφοριακά συστήματα (M.I.S.), τα οποία παρέχουν στα στελέχη κάθε χρηματοοικονομική και μη πληροφορία, προκειμένου να πάρουν τις επιχειρηματικές τους αποφάσεις. Όμως, οι χρηματοοικονομικές πληροφορίες αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος κάθε πληροφοριακού συστήματος. Ο λόγος είναι απλός: βάσει ορισμού, κάθε οικονομική απόφαση στηρίζεται σε εξέταση οικονομικών στοιχείων.

Πολλές φορές, σήμερα, οι όροι **λογιστική κόστους** και **διοικητική λογιστική** χρησιμοποιούνται ταυτόσημα.

- γ) **Φορολογική λογιστική.** Η παρακολούθηση των πάσης φύσεως φόρων και η σύνταξη της φορολογικής δήλωσης αποτελούν ιδιαίτερο κλάδο της λογιστικής, αλλά στηρίζονται, κατά το μεγαλύτερο μέρος, σε χρηματοοικονομικές πληροφορίες. Βέβαια, η πιο ενδιαφέρουσα εργασία της φορολογικής λογιστικής δεν είναι η προετοιμασία της δήλωσης, αλλά ο **φορολογικός σχεδιασμός**. Φορολογικός σχεδιασμός σημαίνει την πρόβλεψη της επίδρασης που θα έχουν οι διάφορες επιχειρηματικές πράξεις πάνω στο φόρο, καθώς και τη μορφοποίησή τους με τέτοιο τρόπο που να ελαχιστοποιούν τη φορολογική επιβάρυνση.

Διακρίσεις της λογιστικής Η λογιστική διακρίνεται ανάλογα με το φορέα της σε **δημόσια** και **ιδιωτική**. Η δημόσια αναφέρεται στα οικονομικά του κράτους και κατ' επέκταση των ΟΓΑ και ΝΠΔΔ, ενώ η ιδιωτική ασχολείται με την παρουσία και τις οικονομικές πράξεις των επιχειρήσεων.

Η λογιστική των επιχειρήσεων διακρίνεται στη **γενική** και την **αναλυτική**.

Στην γενική λογιστική παρακολουθούνται οι συναλλαγές της οικονομικής μονάδας με τρίτους και εμφανίζεται η δομή και συγκρότηση της περιουσίας της. Επίσης, εμφανίζεται η διαχείριση ή η εκμετάλλευση της οικονομικής μονάδας κατά είδος αποθεμάτων, εσόδων και εξόδων, καθώς και τα συνολικά αποτελέσματα από τη δραστηριότητά της.

Στην αναλυτική λογιστική παρακολουθούνται οι ποσοτικές μεταβολές, οι μορφολογικές μετατροπές και οι πολυπληθείς συνθέσεις των αποθεμάτων, των εξόδων, των εσόδων και των έκτακτων και ανόργανων αποτελεσμάτων. Με τη διαδικασία αυτή επιτυγχάνεται ο αναλυτικός προσδιορισμός του κόστους των διαφόρων λειτουργιών της επιχείρησης και των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών και ακόμα ο έλεγχος και της αποτελεσματικότητας κάθε οικονομικής μονάδας.

Λογιστικές μέθοδοι. Οι λογιστικές μέθοδοι είναι δύο:

- α) **Η απλογραφία ή απλογραφική μέθοδος**, κατά την οποία οι οικονομικές πράξεις της επιχείρησης καταχωρούνται κατά ημερολογιακή σειρά, σε ένα βιβλίο ή λογαριασμό και
- β) **Η διπλογραφία ή διπλογραφική μέθοδος**, κατά την οποία για κάθε οικονομική πράξη γίνεται διπλή λογιστική εγγραφή (χρεώνεται ένας λογαριασμός και πιστώνεται άλλος λογαριασμός με το ίδιο ποσό), υπό την έννοια ότι κάθε οικονομική πράξη επιφέρει διπλή μεταβολή στα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης. Π.χ. η αγορά εμπορευμάτων με μετρητά αυξάνει το λογαριασμό των αποθεμάτων των εμπορευμάτων (ο οποίος και χρεώνεται) και μειώνει το ταμείο (το οποίο και πιστώνεται).

Η διπλογραφική μέθοδος πλεονεκτεί σημαντικά έναντι της απλογραφικής. Οι οικονομικές μονάδες αξιόλογου μεγέθους¹ υποχρεώνονται να τηρούν τα βιβλία τους σύμφωνα με τη διπλογραφική μέθοδο. Η απλογραφική μέθοδος εφαρμόζεται μόνο στις μικρές επιχειρήσεις της πρώτης και δεύτερης κατηγορίας του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (Κ.Β.Σ.).²

Λογιστικά συστήματα. Στη χώρα μας σήμερα δεν έχουν ιδιαίτερη σημασία. Έχουν ξεπεραστεί από τη νομοθεσία, που ορίζει ότι "ο επιτηδευματίας της τρίτης κατηγορίας, για την άσκηση του επαγγέλματός του, τηρεί λογιστικά βιβλία κατά τη διπλογραφική μέθοδο σύμφωνα με τις γενικά παραδεκτές αρχές της λογιστικής" όπως εμφανίζονται στη παράγραφο 1.7 του παρόντος βιβλίου, αλλά κυρίως έχουν ξεπεραστεί, από την ευρεία χρήση των Η/Υ και του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου (Ε.Γ.Λ.Σ.).

Παλαιότερα στη βιβλιογραφία αναφέρονταν το κλασικό ή ιταλικό λογιστικό σύστημα (χρησιμοποιεί ένα ημερολόγιο), το συγκεντρωτικό (χρησιμοποιεί περισσότερα – αναλυτικά – ημερολόγια), το αμερικανικό και άλλα.

1. Τα αριθμητικά όρια μεταβάλλονται, βάσει νομοθετημάτων.

2.

Κατηγορίες βιβλίων	Όρια ακαθάριστων εσόδων
Πρώτη	Μέχρι και 100.000 ευρώ
Δεύτερη	Μέχρι και 1.000.000 ευρώ
Τρίτη	Άνω του 1.000.000 ευρώ

3. Το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο αποτελεί σύστημα κανόνων ταξινόμησης των λογιστικών μεγεθών. Το περιεχόμενο του Ε.Γ.Λ.Σ. καθορίστηκε με το Π.Δ. 1123/1980, όπως τούτο στη συνέχεια τροποποιήθηκε με το Π.Δ. 502/1984 και το Π.Δ. 186/1986.

1.2. Ιστορική και νομοθετική εξέλιξη της Λογιστικής

Οι απαρχές της λογιστικής ανατρέχουν στην αρχαιότητα, αλλά η λογιστική που απαντάται στους Βαβυλώνιους, τους Αιγυπτίους, τους αρχαίους Έλληνες, τους Ρωμαίους, είναι αυτή που αφορά τη δημόσια οικονομία τους (είσπραξη φόρων - πληρωμές υπαλλήλων του κράτους, πολεμικών δαπανών, κατασκευής έργων, κ.λπ.). Η λογιστική με τη σύγχρονη έννοια εμφανίζεται την περίοδο της Αναγεννήσεως και φυσικά στις πιο αναπτυγμένες οικονομικά χώρες (στις πόλεις της Β. Ιταλίας, στη Γαλλία, κ.λπ.)

Παλαιότερα, η τήρηση της λογιστικής ακολουθούσε τα πορίσματα και τις οδηγίες της επιστήμης (στην καλύτερη περίπτωση) και πολύ συχνά τις ανάγκες της στιγμής και τις αντίστοιχες εμπνεύσεις του λογιστή.

Στη χώρα μας, από τις αρχές της δεκαετίας του 1950, κυρίως με την εμφάνιση του πρώτου νομοθετήματος περί Κώδικα Φορολογικών Στοιχείων, αρχίζει η επέμβαση της πολιτείας στον τρόπο τήρησης των λογιστικών βιβλίων και στοιχείων των οικονομικών μονάδων.

Παράλληλα οι άλλοι νόμοι φορολογικοί, αναπτυξιακοί, ή άλλου τύπου, υποδεικνύουν και ορίζουν την τήρηση συγκεκριμένων λογιστικών διαδικασιών (π.χ. στην απογραφή και στην αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων) ή βιβλίων ή και ακόμα απλών λογαριασμών. Ακόμα ο νόμος 2190/1920 περί ανωνύμων εταιρειών, ιδίως μετά την προσαρμογή του στην 4η οδηγία της ΕΟΚ και τα Π.Δ. 409/86 και 498/87, ασχολείται εκτενώς με την σύνταξη των ετησίων οικονομικών καταστάσεων (Ισολογισμός, Αποτελέσματα Χρήσης). Τέλος, ο Ν. 1041/80 και το Π.Δ. 1123/80 καθιέρωσαν το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, που από την 1/1/1993 είναι υποχρεωτικό για όλες τις επιχειρήσεις που εντάσσονται στην τρίτη κατηγορία του Κ.Β.Σ. (δηλαδή για όλες τις Ανώνυμες Εταιρείες και Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης και από τις λοιπές επιχειρήσεις για όσες έχουν ετήσια ακαθάριστα έσοδα άνω των 1.000.000 €).

Συμπερασματικά, κάθε λογιστής, για να μπορεί να ανταποκριθεί στα καθήκοντά του, πρέπει να γνωρίζει σε ικανοποιητικό βαθμό τις διατάξεις των νομοθετημάτων που αφορούν:

- α) Τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (Κ.Β.Σ.), με τον οποίο ορίζονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των επιτηδευματιών, σχετικά με την τήρηση των βιβλίων και την έκδοση των στοιχείων, για την εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων.
- β) Τη Φορολογία Εισοδήματος, που ασχολείται με τις φορολογικές υποχρεώσεις των φυσικών προσώπων και των επιχειρήσεων κάθε τύπου και κάθε νομικής μορφής.
- γ) Τις διατάξεις περί αποσβέσεων, βάσει των οποίων ορίζονται τα ποσοστά

αποσβέσεων για τα διάφορα πάγια περιουσιακά στοιχεία και τα παρεχόμενα κίνητρα πρόσθετων αποσβέσεων.

- δ) Τον κανονιστικό νόμο 2190/1920 περί ανωνύμων εταιριών, με τις τροποποιήσεις και προσαρμογές του, που αναφέρεται στην απογραφή, την αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων και την κατάρτιση του Ισολογισμού.
- ε) Τους αναπτυξιακούς νόμους, βάσει των οποίων παρέχονται κίνητρα στις επιχειρήσεις για την πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων.
- στ) Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (Ε.Γ.Λ.Σ.), σκοποί του οποίου είναι, σύμφωνα με το άρθρο 41 του Ν. 1041/1980, η τυποποίηση των λογαριασμών, η αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων, η σύνταξη και δημοσίευση των τυποποιημένων ισολογισμών και εν γένει ο σχεδιασμός της λογιστικής σε εθνική κλίμακα.

1.3. Λογιστικά Βιβλία και Στοιχεία

Τα βιβλία και στοιχεία που οφείλει κάθε επιχείρηση να τηρεί για να παρακολουθεί τις οικονομικές πράξεις που διεξάγει, αλλά και ο τρόπος που πρέπει να τα τηρεί ορίζονται, βασικά, από τον Κ.Β.Σ. (Π.Δ. 186/92).

Τα βιβλία που υποχρεώνει ο Κ.Β.Σ. να τηρούν οι επιτηδευματίες⁴ χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες. Στην πρώτη και δεύτερη τα στοιχεία καταχωρούνται με την απλογραφική μέθοδο και στην τρίτη κατηγορία με τη διπλογραφική μέθοδο:

- α) **Βιβλίο πρώτης κατηγορίας.** Το βιβλίο αυτό ορίζεται από το άρθρο 5 του Κ.Β.Σ., ονομάζεται βιβλίο αγορών και τηρείται κατά την απλογραφική μέθοδο για όλες τις αγορές που γίνονται με μετρητά ή με πίστωση αλλά και κατά απόλυτη χρονολογική σειρά. Είναι αριθμημένο κατά σελίδα και αναγράφονται:
 - Το είδος του δικαιολογητικού, αύξων αριθμός και η χρονολογία έκδοσης ή λήψης του, καθώς και το ονοματεπώνυμο του εκδότη ή η επωνυμία της επιχείρησης.

4. Ο Κ.Β.Σ. ομιλεί για υποχρεώσεις επιτηδευματιών και στον όρο "επιτηδευματίας" δίνει ευρύτερη έννοια. Στο βιβλίο αυτό, οι όροι "επιτηδευματίας", "επιχείρηση" και "οικονομική μονάδα" χρησιμοποιούνται ταυτόσημα.

Υπόδειγμα Βιβλίου Αγορών

Χρονολογία εκδόσεων ή λήψης στοιχείου	Στοιχεία δικαιολογητικού		Αξία			Φ.Π.Α.	Επιστρο- φές και εκπτώσεις
	Είδος και αριθμός	Όνομα/νυμο ή επωνυμία εκδότη	Αγορα- σθέντων αγαθών	Ληφθει- σών υπηρεσιών	Διαφόρων εξόδων		
1.7.05	Τιμ. Νο 514	ΕΡΜΗΣ Α.Ε.	2000,00			160,00	
2.7.05	Τιμ. Νο 29	Α. Αλεξίου		400,00		72,00	
5.7.05	Τιμ. Νο 44	Δ. Δήμου	3000,00			240,00	
8.7.05	Τιμ. Νο 5362	Κ. Κωστή			10.800	19,44	
8.7.05	Πιστ. Τιμ. No 1	Δ. Δήμου				(-80,00)	1000,00

- Η αξία αγοράς αγαθών ή λήψης υπηρεσιών, τα έξοδα και ο φόρος προστιθέμενης αξίας. Επίσης, οι επιστροφές και εκπτώσεις, είτε σε ξεχωριστές στήλες, είτε αφαιρετικά.
 - Η αξία αγοράς των παγίων.
 - Τα δάνεια που χορηγούνται ή λαμβάνονται.
- β) **Βιβλίο δεύτερης κατηγορίας.** Το βιβλίο αυτό ορίζεται από το άρθρο 6 του Κ.Β.Σ. και ονομάζεται βιβλίο εσόδων - εξόδων. Είναι αριθμημένο κατά φύλλο και καταχωρούνται κατά την απλογραφική μέθοδο, σε ξεχωριστές στήλες:
- Το είδος του δικαιολογητικού, ο αύξων αριθμός του και η χρονολογία έκδοσης ή λήψης του, καθώς και το ονοματεπώνυμο ή η επωνυμία του εκδότη των στοιχείων αγορών και εξόδων.
 - Τα ακαθάριστα έσοδα από την πώληση εμπορευμάτων, προϊόντων, πρώτων υλών, από την παροχή υπηρεσιών και από λοιπές πράξεις.
 - Οι δαπάνες για αγορά αγαθών, οι δαπάνες λήψης υπηρεσιών, τα γενικά έξοδα και λοιπές πράξεις.
 - Οι επιστροφές και εκπτώσεις, που γίνονται με ιδιαίτερο στοιχείο, στις παραπάνω πράξεις, οι οποίες μπορεί να καταχωρούνται και αφαιρετικά από τις αντίστοιχες στήλες.
 - Ο φόρος προστιθέμενης αξίας που αντιστοιχεί στις παραπάνω πράξεις.

Υπόδειγμα βιβλίου Εσόδων - Εξόδων

Σκέλος Εσόδων

Εκδιδόμενα στοιχεία		Ανάλυση εσόδων					Φ.Π.Α.	Επιστροφές και εκπτώσεις
Χρονο-λογία εκδόσεως	Είδος και αριθμός στοιχείου	Από πωλήσεις				Από λοιπές πράξεις		
		Εμπ/των	Προϊόντων	Α' υλών	Υπηρεσιών			
2-7-05	Τ. Πωλ. 75-79		6500,00				520,00	
2-7-05	Α.Α.Π. 807-828	500,00					40,00	
3-7-05	Πιστ. Τιμ. 4						(-16,00)	200,00

Σκέλος Εξόδων

Λαμβανόμενα στοιχεία			Ανάλυση εξόδων				Φ.Π.Α.	Επιστροφές και εκπτώσεις	
Χρονο-λογία	Είδος και αριθμός	Ονομ/νυμο ή Επωνυμία	Για αγορά αγαθών			Για λήψη υπηρεσιών			Για λοιπές πράξεις
			Μεταπώληση	Παραγωγή Προϊόντων	Λήψη υπηρεσιών				
1-7-05	Τ.Π.-Δ.Α. 38	ΕΡΜΗΣ Α.Ε.	2800,00				224,00		
2-7-05	Τ.Π.-Δ.Α. 26	Δ. Δήμου		3300,00			264,00		
3-7-05	Λογ. ΟΤΕ					200,00	36,00		

γ) **Βιβλία τρίτης κατηγορίας.** Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Κ.Β.Σ.:

- Ο επιτηδευματίας της τρίτης κατηγορίας, για την άσκηση του επαγγέλματός του, τηρεί λογιστικά βιβλία κατά τη διπλογραφική μέθοδο με οποιοδήποτε λογιστικό σύστημα, σύμφωνα με τις γενικά παραδεκτές αρχές της λογιστικής. Τα κυριότερα βιβλία, σύμφωνα με το συγκεντρωτικό σύστημα που επικρατεί, είναι τα ημερολόγια (αναλυτικά και συγκεντρωτικά), τα καθολικά (αναλυτικά και γενικά), το βιβλίο απογραφών και ισολογισμών.
- Ο επιτηδευματίας της τρίτης κατηγορίας βιβλίων εφαρμόζει υποχρε-

ωτικά το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (Ε.Γ.Λ.Σ.) ως προς τη δομή, το περιεχόμενο και την ονοματολογία των λογαριασμών εκτός από τους λογαριασμούς της ομάδας 9.

- Οι Ανώνυμες Εταιρίες (Α.Ε.) τηρούν βιβλίο πρακτικών γενικών συνελεύσεων των μετόχων και βιβλίο πρακτικών διοικητικού συμβουλίου. Οι Εταιρίες Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.) τηρούν βιβλίο πρακτικών συνελεύσεων και βιβλίο πρακτικών διαχείρισης της Εταιρίας.
- Οι Επιχειρήσεις των οποίων τα ακαθάριστα έσοδα υπερβαίνουν, σύμφωνα με τις διακρίσεις του Κ.Β.Σ., ορισμένο ύψος υποχρεούνται να τηρούν και βιβλία αποθήκης το οποίο εντάσσεται στα αναλυτικά καθολικά και πρέπει να είναι θεωρημένο.

Στα επόμενα κεφάλαια του βιβλίου θα αναφερθούμε αναλυτικά στον τρόπο τήρησης των βιβλίων της τρίτης κατηγορίας.

1.4. Ένταξη των επιτηδευματιών σε κατηγορίες τήρησης βιβλίων

Ανάλογα με το ποσό των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων ή τη νομική μορφή τους, οι επιτηδευματίες εντάσσονται σε μια κατηγορία τήρησης βιβλίων.

Ο επιτηδευματίας έχει δικαίωμα να τηρήσει βιβλία μεγαλύτερης κατηγορίας από αυτή που υποχρεούται.

Η πλήρης ανάπτυξη των διακρίσεων αυτών αναφέρονται αναλυτικά στο άρθρο 4 του Κ.Β.Σ.⁵

1.5. Θεώρηση βιβλίων και στοιχείων

Βιβλία τα οποία χρειάζονται *υποχρεωτικά* θεώρηση από τον προϊστάμενο ΔΟΥ της έδρας ή και του υποκαταστήματος, αν υπάρχει, πριν από τη χρησιμοποίησή τους είναι:

- α) Βιβλίο αγορών.

5. Στον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (Κ.Β.Σ.) ορίζονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των επιτηδευματιών σχετικά με την τήρηση των βιβλίων (Α', Β', Γ' κατηγορίας και πρόσθετα) και την έκδοση των στοιχείων (δελτία, τιμολόγια, αποδείξεις, φορτωτικές, καταστάσεις), για να διασφαλίζονται οι συναλλαγές και να εκπληρώνονται οι υποχρεώσεις στην εφορία.

- β) Βιβλίο εσόδων - εξόδων
- γ) Βιβλία τρίτης κατηγορίας που χρειάζονται θεώρηση είναι:
- Το ημερολόγιο (όπου τηρείται ένα και μοναδικό) και τα αναλυτικά ημερολόγια.
 - Το ημερήσιο διπλότυπο φύλλο συναλλαγών, που τηρούν τα υποκαταστήματα.
 - Το γενικό καθολικό ή τα μηνιαία ισοζύγια του γενικού καθολικού στη μηχανογραφική τήρηση της λογιστικής.
 - Το βιβλίο αποθήκης ή οι μηνιαίες καταστάσεις του βιβλίου αποθήκης στη μηχανογραφική τήρηση της λογιστικής.
 - Οι ημερήσιες ή μηνιαίες καταστάσεις όπου καταχωρούνται οι εισαγωγές και εξαγωγές.
 - Τα πρόσθετα βιβλία που ορίζονται από το αρθρ.10 του ΚΒΣ όπως: βιβλίο ποσοτικής παραλαβής, βιβλίο κίνησης πελατών για ξενοδοχεία, βιβλίο ασθενών για κλινικές, μητρώο μαθητών για εκπαιδευτήρια, μητρώο παγίων κ.λπ.
 - Το βιβλίο απογραφών και οι καταστάσεις απογραφής.
 - Το ημερολόγιο μεταφοράς.
 - Τα βιβλία πρακτικών γενικών συνελεύσεων των μετόχων και πρακτικών διοικητικού συμβουλίου που τηρούν οι Α.Ε.
 - Τα βιβλία πρακτικών των συνελεύσεων των εταιρών και πρακτικών διαχείρισης των Ε.Π.Ε.

Στοιχεία τα οποία χρειάζονται *υποχρεωτικά* θεώρηση είναι: το Δελτίο Αποστολής με όποια μορφή και αν εκδίδεται, το Τιμολόγιο Παροχής Υπηρεσιών, η Απόδειξη Παροχής Υπηρεσιών όταν δεν εκδίδεται με φορολογική ταμειακή μηχανή, η Απόδειξη Λιανικής Πώλησης, το Δελτίο Ποσοτικής Παραλαβής, καθώς επίσης στοιχεία, τα οποία αφορούν ειδικές κατηγορίες επιτηδευματιών, όπως ΚΤΕΑ, εστιατόρια, ταξιδιωτικά γραφεία, γραφεία μεταφορών και άλλα.

1.6. Η χρήση των Η/Υ στα λογιστικά συστήματα

Οι Η/Υ είναι εργαλεία που χρησιμοποιούνται ευρύτατα από τα λογιστήρια για την καταχώρηση, την επεξεργασία και την αποθήκευση των λογιστικών πληροφοριών. Επιπρόσθετα, η χρήση των Η/Υ βοηθά στο να τυποποιούνται οι λογιστικές πληροφορίες με τρόπο ώστε να είναι χρήσιμες στα στελέχη που παίρνουν τις αποφάσεις.

Κατ' αρχήν, οι Η/Υ δίνουν τη δυνατότητα στους λογιστές να συγκεντρώ-

νουν, να ταξινομούν και να διοχετεύουν τα στοιχεία ταχύτατα στα στελέχη που παίρνουν τις αποφάσεις. Επίσης τους δίνουν τη δυνατότητα να συγκεντρώνουν και να ταξινομούν τα στοιχεία με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Παραδείγματος χάρη, οι ημερήσιες καταστάσεις πωλήσεων είναι χρήσιμο να συντάσσονται κατά τμήμα, στα μεγάλα καταστήματα, προκειμένου να ενημερωθούν οι διευθυντές, ενώ για άλλους λόγους είναι χρήσιμο να συντάσσονται κατά προϊόν. Δηλαδή ανάλογα με τους παραλήπτες οι διάφορες καταστάσεις μπορούν να συντάσσονται κατά διαφορετικό τρόπο.

1.7. Λογιστικά Πρότυπα στην Ελλάδα

Λογιστικό πρότυπο είναι ένα συνοπτικό και κατά το δυνατόν απλό κείμενο που ασχολείται με συναλλαγές ή γεγονότα, προσδιορίζοντας τις εγγραφές που πρέπει να γίνουν γι' αυτά στα βιβλία και τον τρόπο με τον οποίο οι συναλλαγές και τα γεγονότα πρέπει να παρουσιασθούν στις οικονομικές καταστάσεις.⁶ Θα έλεγε κανείς ότι τα λογιστικά πρότυπα είναι συνώνυμα με τους λογιστικούς χειρισμούς (Χ. Βαρβατσούλη, ΛΟΓΙΣΤΗΣ, τεύχος 482).

Λογιστικοί χειρισμοί. Με τους λογιστικούς χειρισμούς ή λογιστικά πρότυπα⁷ επιδιώκεται η βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών που οφείλουν να υπάρχουν σωρευτικά σε κάθε οικονομική κατάσταση. Αυτά είναι:

- α) **Η σαφήνεια:** Το χαρακτηριστικό αυτό υπάρχει όταν οι πληροφορίες που παρέχονται από τις οικονομικές καταστάσεις είναι εύκολα κατανοητές από πρόσωπα τα οποία έχουν επαρκείς λογιστικές γνώσεις.
- β) **Η σχετικότητα:** Οι πληροφορίες που δίδονται από τις οικονομικές καταστάσεις οφείλουν να είναι χρήσιμες για τη λήψη οικονομικών αποφάσεων. Οι καθυστερημένες πληροφορίες δεν είναι χρήσιμες. Για το λόγο αυτό οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να εκδίδονται χωρίς καθυστέρηση.
- γ) **Η αξιοπιστία:** Το χαρακτηριστικό αυτό υπάρχει όταν οι οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τις λογιστικές αρχές της συντηρητικότητας και της ουσίας πάνω από τον τύπο, τις οποίες θα αναλύσουμε αργότερα, και
- δ) **Η συγκριτικότητα:** Οι οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης οφεί-

6. Οικονομικές καταστάσεις είναι πίνακες στους οποίους εμφανίζονται πληροφορίες (ουσιώδεις ή μη) χρησιμοποιούμενες από ποικιλία προσώπων, τις οποίες χρειάζονται εκτός των άλλων, για να προβούν σε εκτιμήσεις και λήψεις οικονομικών αποφάσεων.

7. Οι διατάξεις των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Δ.Λ.Π.) εφαρμόζονται από 1.1.2003 και από τις ελληνικές εταιρίες των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο (άρθρο 1 Ν. 2992/2002).

λουν να είναι συγκρίσιμες με άλλες οικονομικές καταστάσεις της ίδιας ή διαφορετικής επιχειρήσεως.⁸

Εξάλλου, οι λογιστικοί χειρισμοί ανάλογα με τον προορισμό τους κατατάσσονται στις εξής τέσσερις κατηγορίες:

Λογιστικοί χειρισμοί αναγνώρισεως: Οι λογιστικές εγγραφές στα βιβλία αποτελούνται από δύο μέρη: το λεκτικό και το χρηματικό. Το πρώτο μέρος καλύπτεται από τους χειρισμούς αναγνώρισεως, ενώ το δεύτερο από τους χειρισμούς αποτιμήσεως. Με βάση τους χειρισμούς αυτούς προσδιορίζονται οι λογαριασμοί που θα κινηθούν για την απεικόνιση στα βιβλία της συγκεκριμένης συναλλαγής ή του συγκεκριμένου γεγονότος.

Λογιστικοί χειρισμοί αποτιμήσεως: Αυτοί είναι: α) το ιστορικό κόστος, β) το τρέχον κόστος, γ) η καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία και δ) η παρούσα αξία. Το ιστορικό κόστος είναι πάντως, επικρατέστερο έναντι των άλλων και χρησιμοποιείται είτε μόνο του είτε σε συνδυασμό με το τρέχον κόστος ή την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία. Τα εμπιστεύονται περισσότερο οι ορκωτοί λογιστές (ελεγκτές), διότι, αντιθέτως με τα άλλα μέσα, επιβεβαιώνεται από τα ίχνη που αφήνουν οι συγκεκριμένες συναλλαγές στο πέρασμά τους. Το μειονέκτημα του ιστορικού κόστους είναι ότι σε οικονομίες με έντονο πληθωρισμό οι λογιστικές αξίες των μη χρηματικών περιουσιακών στοιχείων δεν είναι δυνατόν να συγκριθούν μεταξύ τους χωρίς να ληφθεί υπόψη ο χρόνος αποκτήσεως των περιουσιακών στοιχείων. Το μειονέκτημα αυτό δεν υπάρχει στην περίπτωση που οι λογιστικές αξίες έχουν σχηματισθεί με βάση το τρέχον κόστος ή την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία. Τέλος, όσον αφορά την παρούσα αξία, αυτή χρησιμοποιείται για την αποτίμηση μόνο απαιτήσεων και υποχρεώσεων. Ο προσδιορισμός της παρούσης αξίας απαιτεί μεγάλη προσοχή για την επιλογή του κατάλληλου επιτοκίου.

Λογιστικοί χειρισμοί παρουσιάσεως: Οι λογιστικοί χειρισμοί παρουσιάσεως ασχολούνται με τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων, προσδιορίζοντας τις θέσεις που θα λάβουν οι λογαριασμοί μέσα σε αυτές καθώς και με το πώς οι λογαριασμοί θα παρουσιαστούν, διακεκριμένα ή κατά κατηγορίες.

Λογιστικοί χειρισμοί αποκαλύψεως: Οι χειρισμοί αποκαλύψεως εξειδικεύουν τις πληροφορίες που οφείλουν να παρασχεθούν για ορισμένους λογαριασμούς του ισολογισμού και του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσεως καθώς και για γεγονότα που συνέβησαν μετά την ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού, τα οποία μολονότι δεν σχετίζονται με την κλειόμενη χρήση, μπορούν να παίξουν ρόλο στη λήψη αποφάσεων.

8. Εδώ διαφαίνεται η αξία της εφαρμογής του Γενικού Λογιστικού Σχεδίου ως προς το σκέλος της ομοιομορφίας και της τυποποίησης.

Βασικές παραδοχές. Οι λογιστικοί χειρισμοί οφείλουν να στηρίζονται στις εξής τρεις βασικές παραδοχές:

- α) **Παραδοχή του δεδουλευμένου:** Σύμφωνα με την παραδοχή αυτή, τα έσοδα και έξοδα αναγνωρίζονται όταν κερδίζονται ή συμβαίνουν και όχι όταν εισπράττονται ή πληρώνονται, αντιστοίχως. Το πότε ένα έσοδο κερδίζεται ή ένα έξοδο συμβαίνει είναι ζήτημα πραγματικό, που κρίνεται με βάση ορισμένα κριτήρια. Πάντως, τα έξοδα θεωρούνται ότι συμβαίνουν στην ίδια χρήση στην οποία κερδίζονται τα αντίστοιχα έσοδα.
- β) **Παραδοχή της συνεχείας:** Σύμφωνα με την παραδοχή αυτή, γίνεται δεκτό ότι η επιχείρηση στο ορατό μέλλον, που δεν μπορεί να υπερβεί το έτος, δεν θα διακόψει τις εργασίες ή δεν θα περιορίσει σημαντικά τη δραστηριότητά της.
- γ) **Παραδοχή της συνεπείας:** Σύμφωνα με την παραδοχή αυτή θεωρείται ως δεδομένο ότι οι λογιστικοί χειρισμοί που εφαρμόστηκαν σε μια χρήση θα εφαρμοστούν και σε κάθε επόμενη χρήση.

Λογιστικές αρχές. Συμβαίνει συχνά μια συναλλαγή ή ένα γεγονός να επιδέχεται πολλούς και διαφορετικούς χειρισμούς. Τότε, τίθεται ζήτημα επιλογής του καταλληλότερου χειρισμού. Προς το σκοπό αυτό εφαρμόζονται οι εξής λογιστικές αρχές:

- α) **Αρχή της συντηρητικότητας:** Αν οι πολλοί χειρισμοί δίδουν διαφορετικό αποτέλεσμα, τότε, σύμφωνα με την αρχή αυτήν, επιλέγεται εκείνος που δίδει το δυσμενέστερο αποτέλεσμα.
- β) **Αρχή της ουσίας πάνω από τον τύπο:** Πολλές φορές, τύπος και ουσία μιας υποθέσεως είναι διαφορετικά πράγματα. Τότε, σύμφωνα με την αρχή αυτήν, επιλέγεται ο χειρισμός που ταιριάζει στην ουσία παρά στον τύπο. Κορυφαίο παράδειγμα εφαρμογής της εν λόγω αρχής είναι η λογιστική των χρηματοδοτικών πιστώσεων.
- γ) **Αρχή της σπουδαιότητας:** Οι λογιστικοί χειρισμοί, σύμφωνα με την αρχή αυτή, επιλέγονται, με βάση το κόστος από την εφαρμογή τους, σε σχέση με τη σπουδαιότητα της πληροφορίας που παρέχεται.

Η Ελλάδα, όπως και κάθε άλλη ανεπτυγμένη χώρα, έχει θεσπίσει λογιστικά πρότυπα με διάφορα νομοθετήματα, σπουδαιότερα των οποίων είναι: α) Ο Ν. 2190/1920 περί Αωνόμων Εταιριών, β) ο Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων και γ) το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο. Βέβαια, υπάρχουν και οι διάφοροι φορολογικοί νόμοι στους οποίους περιλαμβάνονται λογιστικοί χειρισμοί, αλλά αυτοί δεν μπορούν να θεωρηθούν ως λογιστικά πρότυπα, δεδομένου ότι υπηρετούν φορολογικούς και όχι λογιστικούς σκοπούς.